

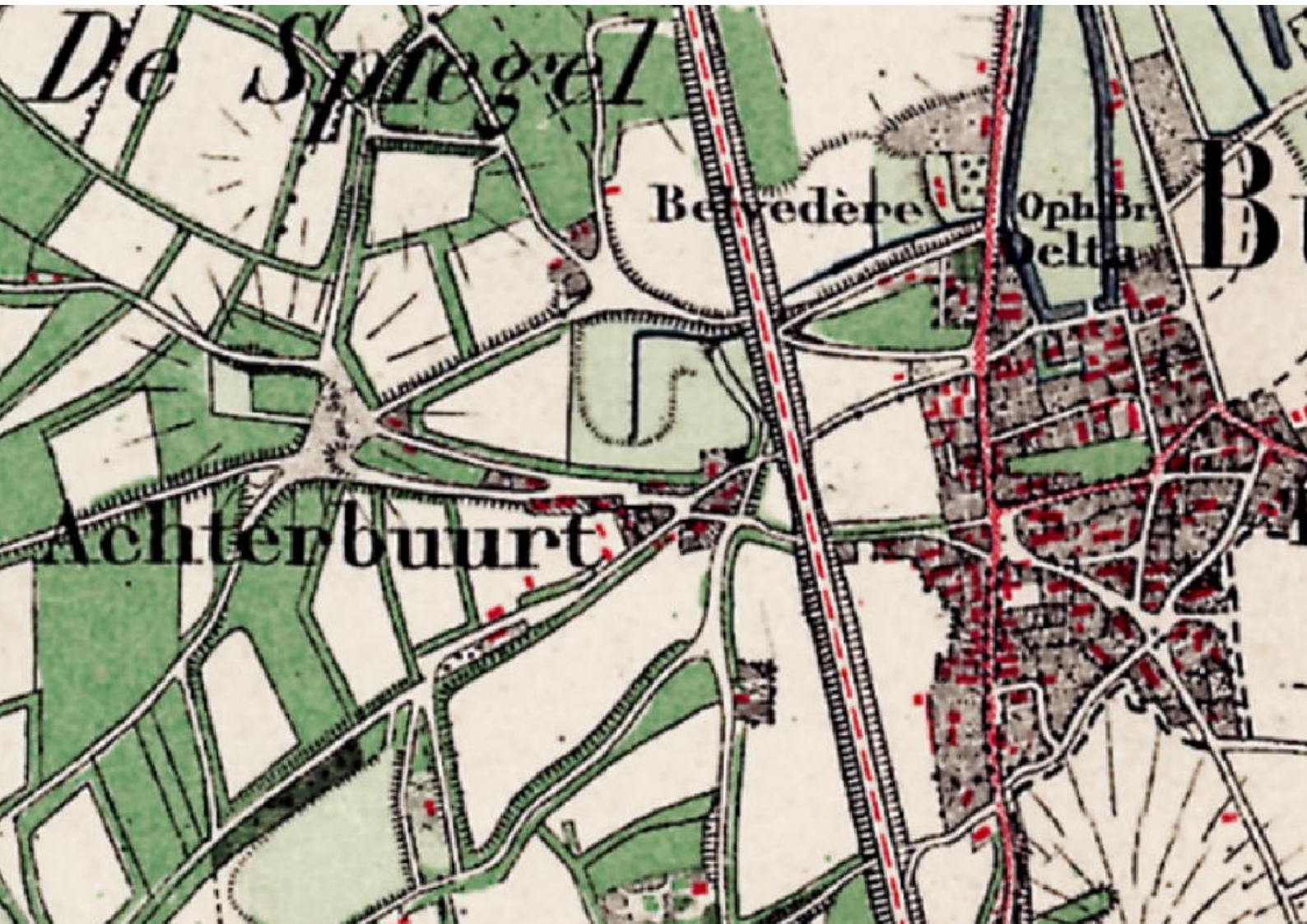
Transect-rapport 2303

Bussum, Herenstraat 71
Gemeente Gooise Meren (NH)

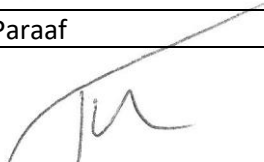
Een Archeologisch Bureauonderzoek

transect

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK ► ADVIES

Auteur	J.G.E. Melman MSc
Versie	Definitief
Projectcode Transect	19070013
Datum	17-07-2019
Opdrachtgever	Vandelune Oudenoord 330 3513 EX Utrecht
Uitvoerder	Transect Overijsselhaven 127 3433 PH Nieuwegein
Onderzoeksmelding	4722295100
Bevoegde overheid	Gemeente Gooise Meren
Foto voorblad	De omgeving van het plangebied op een kaart uit 1880 (bron: topotijdreis.nl).

Autorisatie		
Naam	Datum	Paraaf
Drs. T. Nales Senior prospector	18-07-2019	

ISSN: 2211-7067

© Transect, Nieuwegein

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Transect aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

In opdracht van Vandelune heeft Transect in juli 2019 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Herenstraat 71 in Bussum (gemeente Gooise Meren). De aanleiding voor het onderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning ten behoeve van de sloop van een deel van de bebouwing en de realisatie van een uitbouw. Bij de voorgenomen werkzaamheden zal grondverzet plaatsvinden, waardoor de oorspronkelijke bodem en daarmee eventueel aanwezige archeologische resten in het gebied kunnen worden verstoord.

Het plangebied ligt volgens de gemeentelijke archeologische waardenkaart binnen een gebied met beleidszone 2A. Hiervoor geldt dat bij plannen die groter zijn dan 50 m² en die dieper reiken dan 35 cm -Mv een archeologische onderzoeksplicht geldt. Dit betekent dat gezien de omvang (circa 60 m²) en de diepte (circa 80 cm -Mv) van de voorgenomen ontwikkeling in het plangebied in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning een archeologische waardestelling nodig is. Hiervoor dient een archeologisch vooronderzoek te worden uitgevoerd.

Uit het archeologisch bureauonderzoek blijkt dat voor het plangebied een middelhoge archeologische verwachting geldt voor archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum – Vroege Middeleeuwen, aangezien de landschappelijke ligging van het plangebied middels het bureauonderzoek niet kon worden vastgesteld. Wel is de verwachting dat de top van het dekzand als potentieel archeologisch relevante laag reeds verstoord is door de aanleg van de huidige bebouwing. Dit is zeker het geval ter plaatse van de kelder onder het bijgebouw. Hier kan de verwachting naar laag worden bijgesteld voor alle perioden. Er geldt een lage verwachting op archeologische resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Deze verwachting is gebaseerd op een verwachte mate van verstoring van de ondergrond van het plangebied (door de aanwezigheid van bebouwing) en het ontbreken van historische bebouwing op 18^e en vroeg 19^e-eeuws kaartmateriaal. Uit dit laatste valt af te leiden dat het plangebied geen deel uitmaakt van de historische kern van 'De Achterbuurt', in tegenstelling tot wat de gemeentelijke beleidskaart suggereert.

Advies

Op basis van het bureauonderzoek heeft het plangebied een onbekende verwachting op archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum tot de Vroege Middeleeuwen en een lage archeologische verwachting voor de periode Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Aangezien de landschappelijke ligging van het plangebied door middel van het bureauonderzoek niet kon worden vastgesteld, evenals de mate van verstoring door de huidige bebouwing, wordt geadviseerd de bodemopbouw en -intactheid te toetsen middels een archeologisch verkennend/karterend booronderzoek. Aan de hand van de resultaten van dit onderzoek kan de landschappelijke ligging van het plangebied worden vastgesteld en de mate van verstoring van de bodem. Met deze gegevens kan een uitspraak worden gedaan over de daadwerkelijke archeologische verwachting binnen het plangebied.

Bovenstaande vormt een advies. Op grond van de resultaten van het rapport en het advies zal het bevoegd gezag (de gemeente Gooise Meren) een besluit nemen over de daadwerkelijke omgang met eventueel aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied

Inhoud

1. Aanleiding	1
2. Aard en doel van het archeologisch vooronderzoek	2
3. Afbakening plan- en onderzoeksgebied, huidig gebruik	3
4. Planvorming en consequenties toekomstig gebruik	5
5. Beleidskader	6
6. Landschappelijke achtergronden	7
7. Archeologische verwachtingen en bekende waarden	9
8. Historische situatie en bodemverstoringen	11
9. Gespecificeerde archeologische verwachting	17
10. Conclusie en advies	18
11. Geraadpleegde bronnen	19
Bijlage 1: Beleidskaart van de voormalige gemeente Bussum	20
Bijlage 2: Geomorfologie	21
Bijlage 3: Maaiveldhoogte	22
Bijlage 4: Bodemkaart	23
Bijlage 5: Archeologie	24

1. Aanleiding

In opdracht van Vandelune heeft Transect¹ in juli 2019 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Herenstraat 71 in Bussum (gemeente Gooise Meren). De aanleiding voor het onderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning ten behoeve van de sloop van een deel van de bebouwing en de realisatie van een uitbouw. Bij de voorgenomen werkzaamheden zal grondverzet plaatsvinden, waardoor de oorspronkelijke bodem en daarmee eventueel aanwezige archeologische resten in het gebied kunnen worden verstoord.

Het plangebied ligt volgens de gemeentelijke archeologische waardenkaart binnen een gebied met beleidszone 2A. Hiervoor geldt dat bij plannen die groter zijn dan 50 m² en die dieper reiken dan 35 cm -Mv een archeologische onderzoeksplicht geldt. Dit betekent dat gezien de omvang (circa 60 m²) en de diepte (circa 80 cm -Mv) van de voorgenomen ontwikkeling in het plangebied in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning een archeologische waardestelling nodig is. Hiervoor dient een archeologisch vooronderzoek te worden uitgevoerd.

Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 4.1.

¹ Transect b.v. voldoet aan de eisen zoals gesteld in de kwaliteitsnorm 'BRL SIKB 4000', versie 4.0, en is gecertificeerd door middel van een procescertificaat. Transect b.v. is certificaathouder van de volgende protocollen: 'KNA Protocol 4001 Programma van Eisen', 'KNA Protocol 4002 Bureauonderzoek', 'Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Overig', 'Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Proefsleuven' en 'Protocol 4004 Opgraven', en staat geregistreerd bij het RCE en de SIKB.

2. Aard en doel van het archeologisch vooronderzoek

Om de archeologische waarde van het plangebied te kunnen bepalen is een bureauonderzoek (BO) uitgevoerd. Het doel van het archeologisch bureauonderzoek is het specificeren van de archeologische verwachting. Dat wil zeggen het aan de hand van beschikbare en nieuwe informatie over de archeologie, cultuurhistorie, geomorfologie, bodemkunde en het grondgebruik definiëren van de kans dat binnen het plangebied sprake is van archeologische resten.

Het resultaat van het archeologisch bureauonderzoek is een rapport met een conclusie voor wat betreft het risico dat eventueel aanwezige archeologische waarden in het plangebied worden verstoord als gevolg van de voorgenomen bodemingrepen. Aan de hand hiervan wordt een advies met eventuele vervolgstappen geformuleerd. Met het rapport kan de bevoegde overheid een beslissing nemen in het kader van de vergunningverlening. Het rapport bevat, waar mogelijk, gegevens over de aan- of afwezigheid, diepteligging, aard, omvang, ouderdom, gaafheid, conservering en (relatieve) kwaliteit van archeologische waarden.

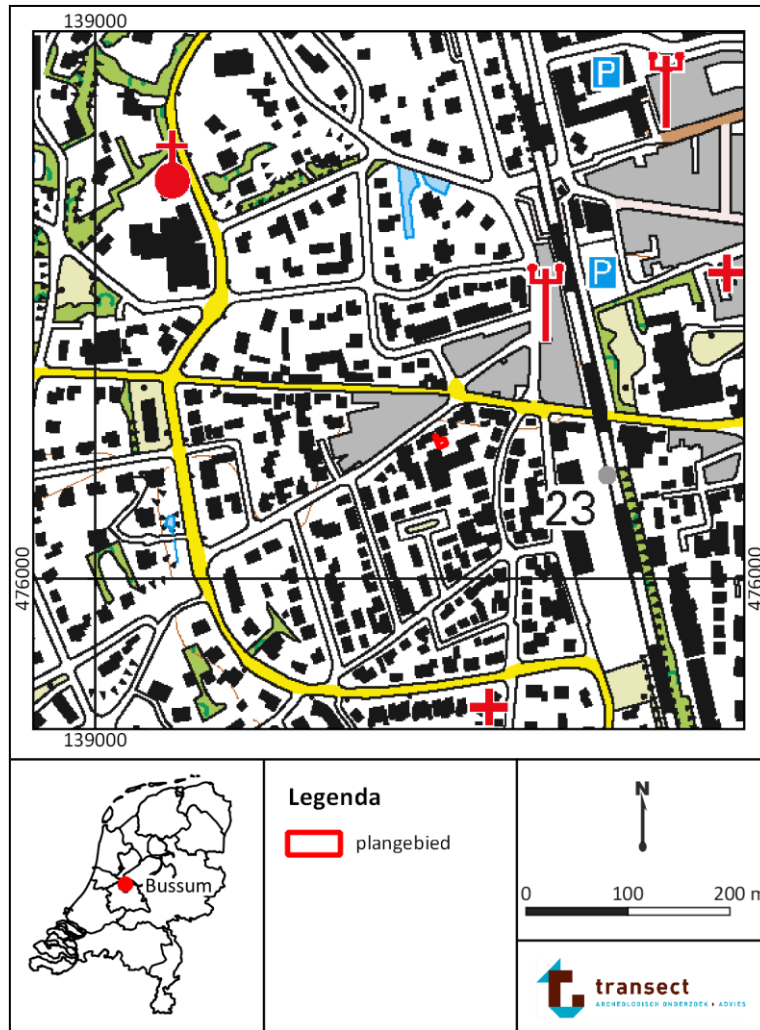
Het bureauonderzoek is uitgevoerd conform protocol 4002 van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1 (KNA 4.1). In dit kader is onder andere het centraal Archeologisch Informatiesysteem (Archis) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geraadpleegd, waarin Archeologische Monumentenkaart (AMK) en de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) zijn opgenomen. Aanvullende (cultuur)historische informatie is verkregen uit divers voorhanden historisch kaartmateriaal. Om inzicht te krijgen in de opbouw en ontwikkeling van het landschap zijn onder andere de bodemkaart en beschikbaar geomorfologisch kaartmateriaal geraadpleegd. Deze informatie is aangevuld met relevante informatie uit achtergrondliteratuur.

3. Afbakening plan- en onderzoeksgebied, huidig gebruik

Gemeente	Gooise Meren
Plaats	Bussum
Toponiem	Herenstraat 71
Kaartblad	25H
Centrumcoördinaat	139.339 / 476.134

Binnen het archeologisch bureauonderzoek wordt onderscheid gemaakt in het plangebied en het onderzoeksgebied. Het plangebied is het gebied waarin de geplande bodemingrepen zullen plaatsvinden. Het onderzoeksgebied omvat het plangebied en een deel van het direct omliggende gebied en wordt bij het onderzoek betrokken om tot een beter inzicht te komen in de archeologische en bodemkundige situatie in het plangebied. Het onderzoeksgebied beslaat het plangebied en het omliggende gebied, binnen een straal van circa 500 meter.

Het plangebied omvat een deel van een uitbouw en tuin van een woning aan de Herenstraat 71 in Bussum (gemeente Gooise Meren). Het plangebied wordt begrensd door de grenzen van de toekomstige uitbouw. De ligging van het plangebied is weergegeven in figuur 1. Kadastraal gezien omvat het plangebied een deel van het perceel BSM01 sectie E nummer 5040. Ten tijde van onderhavig onderzoek is het plangebied bebouwd met een onderkelderde uitbouw en de rest is in gebruik als tuin. In totaal heeft het plangebied een omvang van circa 60 m².

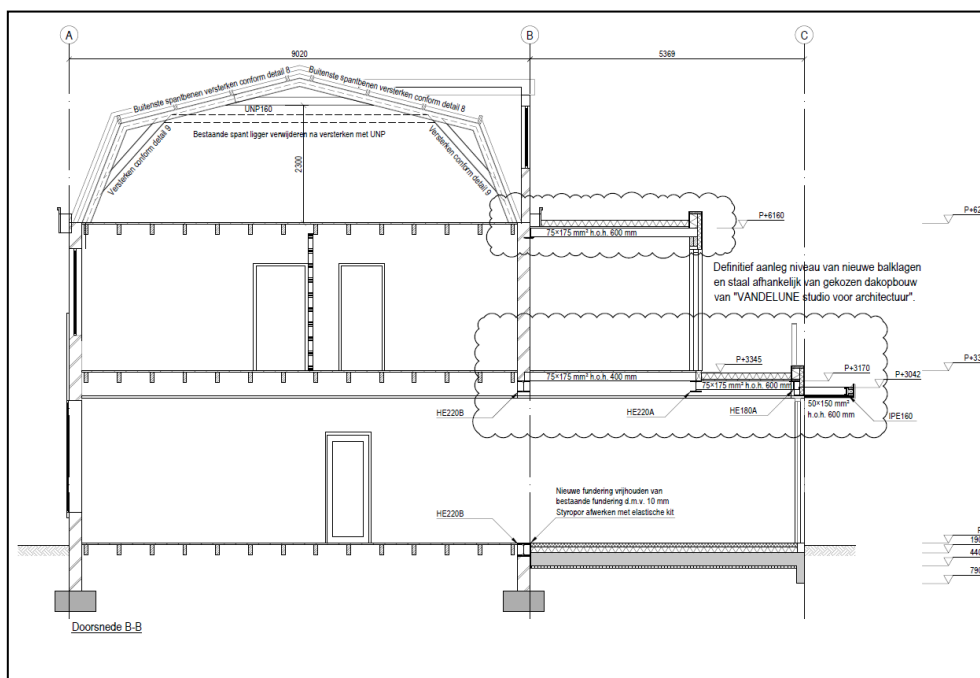

Figuur 1: Locatie van het plangebied. Bron: PDOK

4. Planvorming en consequenties toekomstig gebruik

Kader	Aanvraag omgevingsvergunning
Planvorming	Sloop en nieuwbouw
Bodemverstorende werkzaamheden	Graafwerkzaamheden

In het plangebied bestaat het voornemen om een uitbouw aan de bestaande woning te realiseren. Om dit mogelijk te maken zal de bestaande, kleinere, uitbouw gesloopt worden. Onder de huidige uitbouw bevindt zich een kelder van circa 20 m² (11 m² in het plangebied). Deze wordt gesloopt tot 65 cm -Mv en zal vervolgens volgestort worden met zand. Er komt geen kelder onder de nieuwe uitbouw. De uitbreiding zal een oppervlakte van circa 40 m² beslaan, waarvan 11 m² nu bebouwd is. De fundering van de uitbouw zal op een diepte van circa 0,8 m -Mv worden aangelegd. Daarnaast wordt nog een terras aangelegd van circa 20 m².

Figuur 2: Dwarsdoorsnede van de beoogde toekomstige situatie in het plangebied. Rechts is de uitbouw en fundering weergegeven. Bron: Ingenieursbureau List.

5. Beleidskader

Onderzoekskader

Beleidskader

Omgevingsvergunning

Erfgoedverordening Gooise Meren 2016

In 1992 heeft Nederland het Europees Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed ondertekend; ook wel het Verdrag van Malta of Valletta genoemd, naar het eiland en de plaats waar het is ondertekend. Het Verdrag is in 1998 geratificeerd en op 1 september 2007 via de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz) geïmplementeerd. De Wamz is een wijzigingswet en omvat een wijziging van de Monumentenwet 1988, de Wet Milieubeheer, de Ontgrondingenwet en de Woningwet, op grond waarvan overheden onder andere bij bodemingrepen verplicht rekening moeten houden met het behoud van archeologische waarden. Met ingang van juli 2016 (Erfgoedwet) is het behoud en beheer van het Nederlandse erfgoed geregeld door één integrale Erfgoedwet. De omgang met archeologie in de fysieke leefomgeving zal in de nieuwe Omgevingswet worden geregeld, die in 2021 in werking zal treden.

Het archeologiebeleid van de gemeente Gooise Meren bestaat uit een Erfgoedverordening, een archeologische beleidskaart en een vrijstellingsregeling. Als verwachtingskaart hanteert de gemeente de archeologische waardenkaart van de voormalige gemeente Bussum. Op deze kaart bevindt het plangebied zich in beleidszone 2a. Voor die gebieden geldt volgens de Erfgoedverordening een archeologische onderzoeksplicht bij plannen die groter zijn dan 50 m² en grondroerende werkzaamheden die dieper reiken dan 35 cm -Mv. Dit betekent dat gezien de omvang van het plan (nieuwbouw circa 60 m²) en de diepte van de nieuwe funderingen (circa 80 cm -Mv) een archeologische onderzoeksplicht geldt.

6. Landschappelijke achtergronden

Archeoregio	Midden Nederlands zandgebied
Geomorfologie	Onbekend
Bodem	Onbekend
Maaiveld	2,2 m NAP.
Grondwater	Onbekend

Landschapsgenese

Het plangebied ligt aan de voet van de stuwwallen van 't Gooi. De ontstaansgeschiedenis van het gebied voert terug tot in de voorlaatste ijstijd, het Saalien (circa 200.000 tot 130.000 jaar geleden) toen er tot in Midden-Nederland landijs lag. Het landijs heeft de daar gelegen oudere grofzandige rivierafzettingen van de Rijn en de Maas voor zich uitgestuwd, waardoor onder meer tussen Bussum en Hilversum zogenaamde stuwwallen ontstonden. Toen het landijs tegen het einde van het Saalien afsmolt, zijn vanaf de stuwwal door smeltwater grof zand en grind verspoeld en afgezet in de lagere delen van het gebied (sandr- of smeltwaterafzettingen). Ze worden met name in een grillig patroon aan de voet van de stuwwallen aangetroffen en kunnen lokaal zelfs uit zeer grof sediment bestaan.

In de laatste ijstijd (het Weichselien, circa 120.000 – 10.000 jaar geleden) was er geen sprake van de aanwezigheid van landijs, maar kende Nederland wel een zeer koud en droog klimaat. Hierdoor werden vanuit drooggevallen rivierbeddingen en de Noordzeebodem als gevolg van het ontbreken van vegetatie grote hoeveelheden zand weggeblazen om verder afgezet te worden als dekzand. Dekzand is ook tegen de westrand van de stuwwal afgezet en in de dalen die de stuwwal hebben doorsneden. Met het verbeteren van het klimaat aan het eind van het Weichselien, raakte het dekzand begroeid en werd het dekzandrelief gedurende het Holoceen (de huidige geologische periode) als het ware "vastgelegd". In het zand kon bodemvorming optreden. Door de - met de holocene klimaatverbetering gepaard gaande - zeespiegelstijging steeg ook het grondwater, dat als het ware landinwaarts werd "opgestuwd". Hierdoor verdronk het dekzandlandschap geleidelijk. Er ontstonden ten westen van de stuwwallen moerassen, waarin op grote schaal veenvorming optrad (Basisveen Laagpakket, De Mulder e.a. 2003). De dekzandruggen staken hier lokaal boven het veenmoeras uit, totdat ook zij met veen bedekt raakten. Deze veenvorming duurde zelfs tot in de Middeleeuwen door, waardoor er tot die tijd weinig sprake was van landschappelijke verandering.

Geomorfologie

Op de geomorfologische kaart is het plangebied gekarteerd als bebouwd gebied (bijlage 2). Hiermee is niet bekend welke landschapsvorm zich ter plaatse van het plangebied bevindt. 150 m ten oosten van het plangebied bevindt zich een waaier van smeltwaterafzettingen (sandr, kaartcode 5G1). Hierop ligt de kern van Bussum. Dit beeld valt ook aan de hand van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) af te leiden. De kern van Bussum, gelegen ten oosten van het plangebied, ligt relatief hoog, terwijl in noordwestelijke richting de hoogteligging van het maaiveld afloopt. Dit hangt vermoedelijk samen met de ligging van het plangebied in het overgangsgebied van de hoger gelegen stuwwal naar de lager gelegen vlakke met ten dele verspoeld dekzand, die zich vermoedelijk noordwestelijk van Bussum uitstrekt. Het valt niet aan de hand van het AHN af te leiden of in de ondergrond van het plangebied verhogingen of ruggen aanwezig zijn geweest. Dit is het gevolg van de ligging van het plangebied in bebouwd gebied, waardoor natuurlijke hoogteverschillen als gevolg van vroegere landschapsvormen niet meer zijn waar te nemen. De hoogteverschillen in de omgeving van het plangebied zijn kunstmatig (bijlage 3).

Bodem

Op de bodemkaart is het plangebied gekarteerd als bebouwd gebied. Hiermee is niet exacte bekend welk natuurlijk bodemtype in het plangebied te verwachten is. Het gebied rondom de bebouwde kom van Bussum is wel gekarteerd. Hier zijn veldpodzolgronden en haarpodzolgronden aanwezig (Hn21 en Hn30, bijlage 4). Veldpodzolgronden zijn zandgronden, die doorgaans in de lagere plekken van het pleistocene landschap worden aangetroffen. Ze kenmerken zich door een dunne humusrijke bovengrond, die dunner is dan 30 cm. Daaronder ligt een inspoelingshorizont, die bruin gekleurd is als gevolg van de inspoeling van humeuze stoffen (humuspodzol-B). Soms is daarboven, onder de humeuze bovengrond, een loodzandlaag aanwezig (AE-horizont). De gronden zijn veelal kenmerkend voor lage heidevelden, die bijna allemaal ontgonnen zijn (De Bakker, 1966).

Haarpodzolgronden vormen juist de meest hoge humuspodzolgronden in het zandlandschap. Ze worden ook wel hoge heidepodzolen genoemd vanwege hun voorkomen in de hoge zandgebieden zoals de stuwwallen van het Gooi. Het profiel kenmerkt zich veelal door een dunne bovenlaag waaronder een loodzandlaag aanwezig is (soort AE-horizont). Verder is ook vaak een humuspodzol-B laag aanwezig, waarin de zandkorrels enigszins aan elkaar gekit zijn. De mate van intactheid van de top van het dekzand (als archeologisch niveau) bij beide bodemtypen valt met name af te leiden in hoeverre deze bodemhorizonten in de top van het dekzand nog over zijn gebleven. Soms zijn in het zandgebied als gevolg van laatmiddeleeuwse landbewerking heideplaggen met afval en schapenmest opgebracht, zodat de vruchtbaarheid van de bodem verhoogde. Deze bemesting vormde een herhaaldelijk, soms zelfs jaarlijks proces waardoor de bouwlanden geleidelijk verhoogden.

Archeologisch relevant aan deze bodems is dat het oude pleistocene zandniveau, dat voorheen het maaiveld vormde en waarop de archeologische resten liggen begraven raakten en beschermd ten latere bodemverstoring (indien het humeuze dek dik genoeg was). Tot slot moet in het plangebied rekening gehouden worden met de aanwezigheid van bodemverstoringen. Het plangebied is bebouwd. Als gevolg van bouwactiviteiten bestaat de kans dat ook de ondergrond is aangetast, waarbij de oorspronkelijke gelaagdheid verdwenen is.

Grondwatertrap

De grondwatertrap is een maat voor de vochttoestand in de bodem. Informatie hieromtrent is vanuit archeologische optiek met name relevant met betrekking tot het bepalen van een verwachte mate van conservering van eventuele archeologische resten in het plangebied. In het plangebied is geen grondwatertrap vastgesteld. Dit hangt samen met de ligging van het plangebied in de bebouwde kom. Op basis van de hoge ligging van Bussum en de bodemtypen in de directe omgeving van het plangebied is er een verwachting op grondwatertrap VII. Een grondwatertrap VII duidt over het algemeen op relatief droge gronden waarbij de gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG) op een diepte beneden 80 cm –Mv wordt aangetroffen en de laagste beneden 120 cm -Mv. De verwachting is dat het grondwater in Bussum zelf permanent beneden deze diepte ligt, vanwaar dat het plangebied binnen deze grondwatertrap valt. Dit zal in ieder geval betekenen dat onverbrande organische resten als gevolg van oxidatie (grotendeels) zullen zijn gedegradeerd of verdwenen. Andere, anorganische archeologische resten, zullen naar verwachting echter nog wel in goede staat in de bodem aanwezig kunnen zijn.

7. Archeologische verwachtingen en bekende waarden

Wettelijk beschermd monument	Nee
AMK-terrein	Nee
Verwachting gemeentelijke beleidskaart	Zone 2a
Archeologische waarnemingen / vondstmeldingen	Nee

Archeologische verwachting

Het plangebied heeft volgens het centraal archeologisch informatiesysteem (Archis) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geen archeologisch wettelijk beschermde status. Het is ook niet opgenomen op de Archeologische Monumentkaart (AMK). Volgens de archeologische waardenkaart van de voormalige gemeente Bussum worden er in het plangebied resten verwacht die samenhangen met het buurtschap 'De Achterbuurt'.

Bekende waarden

In het plangebied heeft, voor zover bekend, niet eerder archeologisch onderzoek plaatsgevonden en zijn niet eerder waarnemingen gedaan. Binnen het onderzoeksgebied (500 m rondom het plangebied) zijn wel gegevens bekend.

- 270 meter ten oosten van het plangebied ligt een terrein van hoge archeologische waarde (AMK-terrein 13743). Dit terrein bevat de historische kern van Bussum. Hierbinnen worden resten verwacht van de bebouwings- en ontwikkelingsgeschiedenis van Bussum sinds de Late Middeleeuwen. De omtrek van het terrein is hierbij gebaseerd op de omtrek van de bebouwing op topografisch kaartmateriaal uit het midden van de 19^e eeuw. De natuurlijke ondergrond en hiermee de bewoningsmogelijkheden van het vroegere landschap voordat het bebouwd werd, zijn niet bekend. Er zijn tot op heden geen archeologische (veld)onderzoeken uitgevoerd binnen dit gebied. Alleen in het centrum van Bussum is tijdens een opgraving in de jaren '80 van de 20e eeuw een bronzen bijl gevonden. Andere sporen werden hieromheen niet gevonden (vondstmelding 2821621100).
- Direct ten noorden van het plangebied is een bureauonderzoek uitgevoerd over een tracé langs de Herenstraat. Hieruit blijkt dat op basis van historische kaarten geen veranderingen hebben plaatsgevonden in de locatie van de weg. Er worden dus enkele resten verwacht die te maken hebben met oudere fases van de weg. Deze worden echter verstoord geacht vanwege de aanwezigheid van ondergrondse infrastructuur. Het terrein is vrijgegeven voor de beoogde ontwikkelingen (Van der Zee, 2016; onderzoeksmelding 3995223100).
- 100 meter ten westen van het plangebied, op het terrein van de voormalige cacao-fabriek Bendorp is een archeologisch booronderzoek uitgevoerd. Hieruit blijkt dat de ondergrond in moderne tijden is verstoord en er geen sporen van bodemvorming aanwezig zijn in de top van de pleistocene afzettingen. De aanwezigheid van een intacte, behoudenswaardige vindplaats wordt laag geacht (Boreel en Kampen, 2008; onderzoeksmelding 2181624100).
- Van een onderzoek dat is uitgevoerd op 240 m ten oosten van het plangebied is geen rapportage beschikbaar (onderzoeksmelding 2160945100).

De onbekendheid met en het ontbreken van vindplaatsen in het gebied sluit de aanwezigheid van archeologische resten niet uit. Het plangebied maakt landschappelijk gezien namelijk deel uit van een overgangszone tussen de hoger gelegen stuwwallen en het lagere en nattere dekzandgebied ten noordwesten van het plangebied. De ligging binnen dit gebied betekent dat op korte afstand sprake is van grote veranderingen in reliëf en vochthuishouding die op allerlei manieren mogelijkheden voor nederzetting en landgebruik boden, mogelijk al sinds het Laat-Paleolithicum.

8. Historische situatie en bodemverstoringen

Historische bebouwing	Nee
Historisch gebruik	Akker / Weiland
Huidig gebruik	Bebouwd met schuur en bijgebouw, tuin
Bodemverstoringen	Kelder onder het bijgebouw

Historische situatie

Het gebied rondom Bussum en Naarden ligt op de overgang van het stuwwallengebied in het zuidoosten naar het daar ten noordwesten gelegen veenlandschap. De stuwwalafzettingen, de sandrafzettingen en het dekzand worden over het algemeen relatief ondiep onder maaiveld aangetroffen. Deze gebieden zijn mogelijk al sinds het Neolithicum door hun aantrekkelijke ligging ten opzichte van de droge stuwwallen in het oosten en het natte veengebied in het westen een interessante plek voor bewoning. Aanwijzingen hiervoor ontbreken echter nog in Bussum, op de vondst van een bijl en een kleine scherf uit die periode na. Vanaf de Middeleeuwen ontstond tegen de stuwwal, op de rand van het dekzandgebied, de oude dorpskern van Bussum. Getuige de 'hem'-naam wordt een vroegmiddeleeuwse oorsprong van het dorp vermoed.

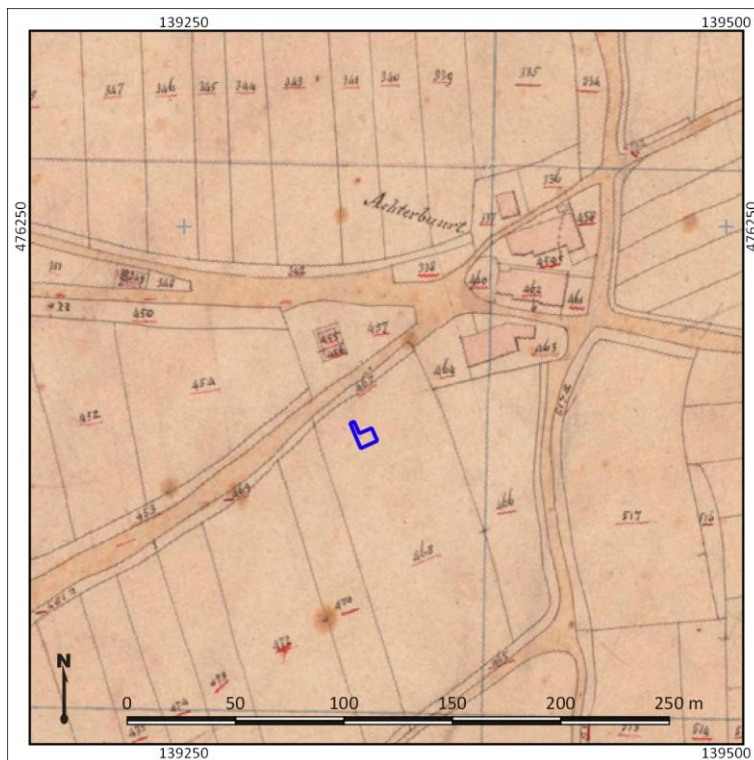
De oudst geraadpleegde kaart dateert uit het begin van de 18^e eeuw (figuur 2). Op deze kaart is te zien hoe het plangebied deel uitmaakt van het agrarisch buitengebied dat ten oosten van historisch Bussum ligt. Het plangebied is daarbij in gebruik als landbouwgrond (akker). Ook op de Kadastrale Minuut uit 1811-1832 is het plangebied onbebouwd. Volgens de bijbehorende Oorspronkelijk Aanwijzende Tafels (OAT) is het plangebied in gebruik als bos hout. Direct ten oosten van het plangebied is een buurtschap aanwezig, 'de Achterbuurt'. Dit buurtschap is waarschijnlijk rond de 16de eeuw ontstaan. Hier woonden de boeren die op de Westereng (ten noorden) het land bewerkten (Beleidsnota archeologie Bussum). Hier staan enkele boerderijen rondom een kruispunt in de weg. Dit buurtschap wordt tijdens verloop van tijd uitgebreid met meer huizen en ook de kern van Bussum groeit hier als het ware tegenaan. Vanaf 1900 is er bebouwing direct aan het plangebied aanwezig. Het plangebied zelf is nog onbebouwd. In 1906 is het huidige pand gebouwd (bron: bagviewer.kadaster.nl). Deze is sindsdien op topografisch kaartmateriaal aanwezig. Sindsdien is er (ogenschijnlijk) weinig tot niets meer veranderd, terwijl de omgeving van het plangebied verstedelijkt. De ouderdom van de bestaande uitbouw die in het plangebied staat, kan aan de hand van de historische kaarten niet worden vastgesteld.

Huidig gebruik, bodemverstoringen

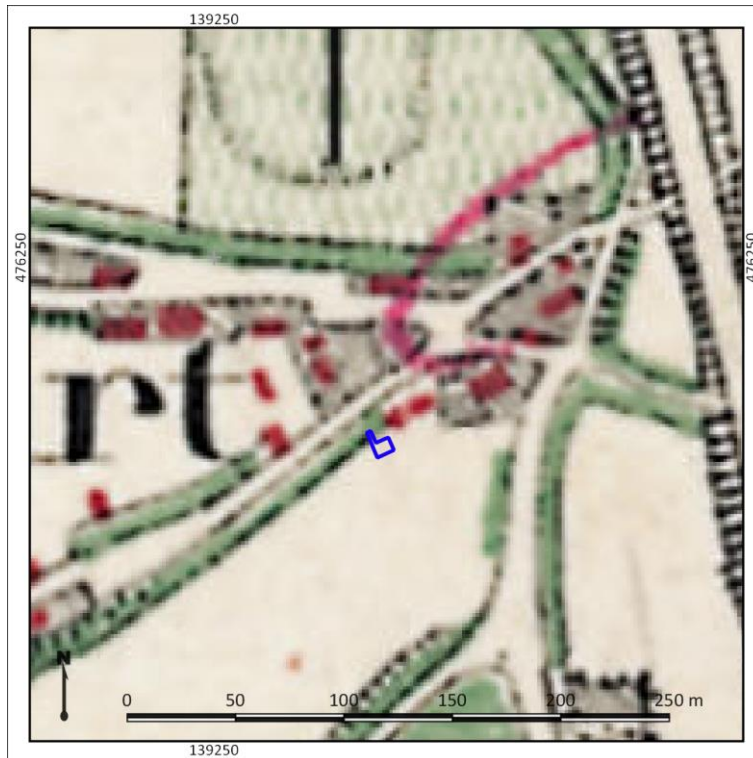
Het plangebied is tot 1906 onbebouwd geweest, waarna het huidige pand verscheen. Het plangebied is deels bebouwd met een onderkelderde uitbouw. De kelder heeft een oppervlakte van circa 20 m² en is op basis van een schematische bouwtekening uitgegraven tot een diepte van circa 2,5 m -Mv. Ter plaatse van de kelder is de grond verstoord en worden geen archeologische resten meer verwacht. Het archeologisch niveau wordt namelijk binnen 1,0 m -Mv verwacht. In het noorden van het plangebied staat een schuur. Hier zijn geen bouwtekeningen van en daarom kan niet worden nagegaan in hoeverre de ondergrond ter plaatse van de schuur verstoord is. Er wordt dan ook van uit gegaan dat er geen tot weinig bodemverstoring heeft plaatsgevonden ter plaatse van de schuur. Er zijn verder geen gegevens bekend over bodemverstoringen binnen het plangebied. Ook in het Bodemloket ontbreekt informatie over ontgravingen of eventueel uitgevoerde saneringen (bron: www.bodemloket.nl).

Figuur 3: Historische kaart van het plangebied uit 1740 (Ottens).

Figuur 4: Uitsnede van de kadastrale Minuut uit 1811-1832. Het plangebied is met blauwe lijnen weergegeven.

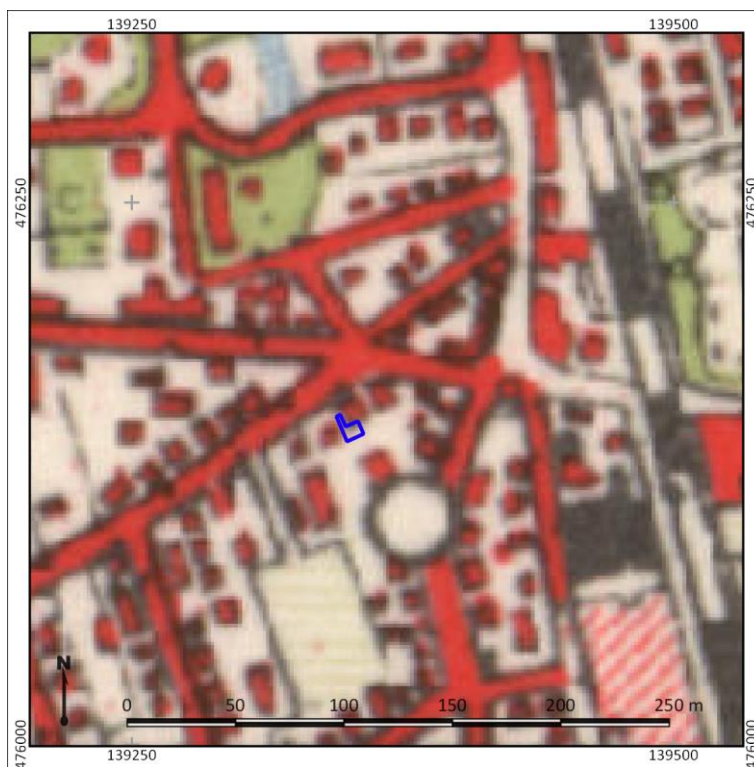
Figuur 5: Uitsnede van een topografische kaart uit 1880. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 6: Uitsnede van een topografische kaart uit 1900. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

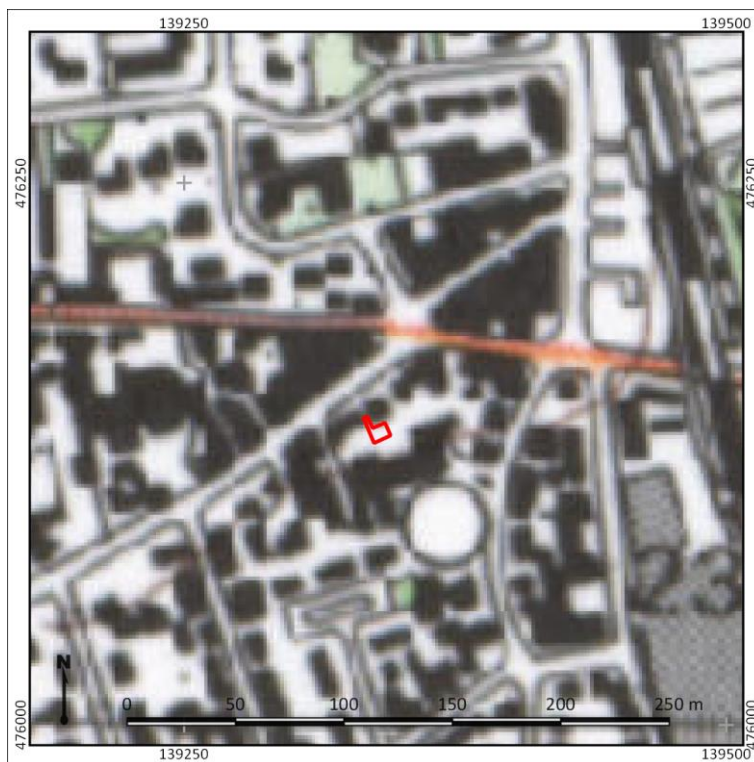
Figuur 7: Uitsnede van een topografische kaart uit 1925. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven

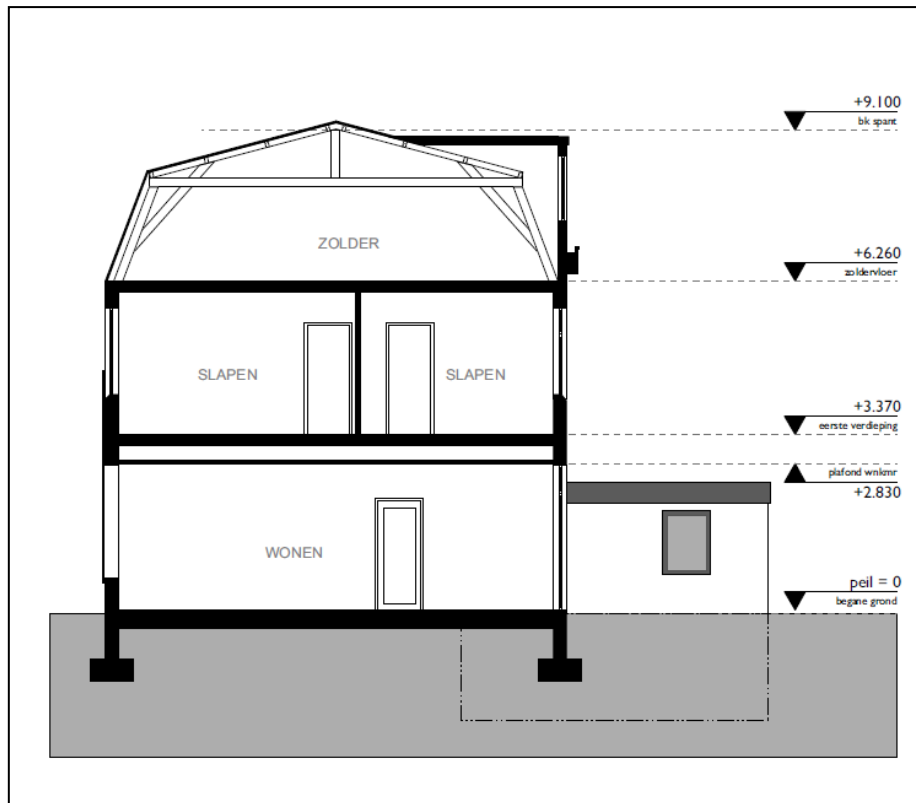
Figuur 8: Uitsnede van een topografische kaart uit 1955. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven

Figuur 9: Uitsnede van een topografische kaart uit 1975. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven

Figuur 10: Uitsnede van een topografische kaart uit 1995. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven

Figuur 11: Dwarstekening van het huidige gebouw in het plangebied.

Figuur 12: Recente luchtfoto van het plangebied (bron: PDOK). De locatie van de kelder is met groen weergegeven.

9. Gespecificeerde archeologische verwachting

Kans op archeologische waarden	Middelhoog en Laag
Periode	-
Complextypen	-
Stratigrafische positie	-

Het plangebied bevindt zich in het overgangsgebied tussen de sandrs vanaf de stuwwallen van 't Gooi naar de lager gelegen dekzandgebieden ten noordwesten van Bussum. Afzettingen van de sandr en dekzand bevinden zich naar verwachting binnen 50 cm -Mv. Hoe exact het plangebied in dit landschap ligt is niet bekend evenals of er dekzandruggen of -koppen in de ondergrond van het gebied aanwezig zijn geweest, aangezien dit niet (goed) op het AHN aan de hand van hoogteverschillen te zien is. Het is zodoende niet bekend hoe exact het plangebied in het dekzandlandschap gelegen is. Er is zodoende een middelhoge verwachting voor archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum tot en met de Vroege Middeleeuwen. De verwachting is echter dat er ten behoeve van de aanleg van de huidige bebouwing in het gebied geëgaliseerd is en gegraven om de bebouwing in het plangebied en de eromheen gelegen bebouwde kom aan te leggen, dus de vraag is in hoeverre het oude pleistocene (geomorfologische) landschap nog te reconstrueren is. Tevens is op historisch kaartmateriaal te zien dat het plangebied net buiten de bebouwde kern van het buurtschap 'de Achterbuurt' gelegen heeft. Pas sinds het begin van de 20^e eeuw staat in het plangebied bebouwing. Er zijn zodoende in het plangebied geen resten te verwachten die samenhangen met nederzettingsresten uit de periode Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd (de reden waarom het plangebied een archeologische verwachting heeft volgens het gemeentelijke beleid). Wel kunnen sporen van verkaveling, greppels of akkerlagen aanwezig zijn, maar de waarde hiervan deze is beperkt. De archeologische verwachting van het plangebied voor de periode Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd is zodoende op grond van het bureauonderzoek bij te stellen naar laag.

10. Conclusie en advies

Uit het archeologisch bureauonderzoek blijkt dat voor het plangebied een middelhoge archeologische verwachting geldt voor archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum – Vroege Middeleeuwen, aangezien de landschappelijke ligging van het plangebied middels het bureauonderzoek niet kon worden vastgesteld. Wel is de verwachting dat de top van het dekzand als potentieel archeologisch relevante laag reeds verstoord is door de aanleg van de huidige bebouwing. Dit is zeker het geval ter plaatse van de kelder onder het bijgebouw. Hier kan de verwachting naar laag worden bijgesteld voor alle perioden. Er geldt een lage verwachting op archeologische resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Deze verwachting is gebaseerd op een verwachte mate van verstoring van de ondergrond van het plangebied (door de aanwezigheid van bebouwing) en het ontbreken van historische bebouwing op 18^e en vroeg 19^e-eeuws kaartmateriaal. Uit dit laatste valt af te leiden dat het plangebied geen deel uitmaakt van de historische kern van 'De Achterbuurt', in tegenstelling tot wat de gemeentelijke beleidskaart suggereert.

Advies

Op basis van het bureauonderzoek heeft het plangebied een onbekende verwachting op archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum tot de Vroege Middeleeuwen en een lage archeologische verwachting voor de periode Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Aangezien de landschappelijke ligging van het plangebied door middel van het bureauonderzoek niet kon worden vastgesteld, evenals de mate van verstoring door de huidige bebouwing, wordt geadviseerd de bodemopbouw en -intactheid te toetsen middels een archeologisch verkennend/karterend booronderzoek. Aan de hand van de resultaten van dit onderzoek kan de landschappelijke ligging van het plangebied worden vastgesteld en de mate van verstoring van de bodem. Met deze gegevens kan een uitspraak worden gedaan over de daadwerkelijke archeologische verwachting binnen het plangebied.

Bovenstaande vormt een advies. Op grond van de resultaten van het rapport en het advies zal het bevoegd gezag (de gemeente Gooise Meren) een besluit nemen over de daadwerkelijke omgang met eventueel aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied.

11. Geraadpleegde bronnen

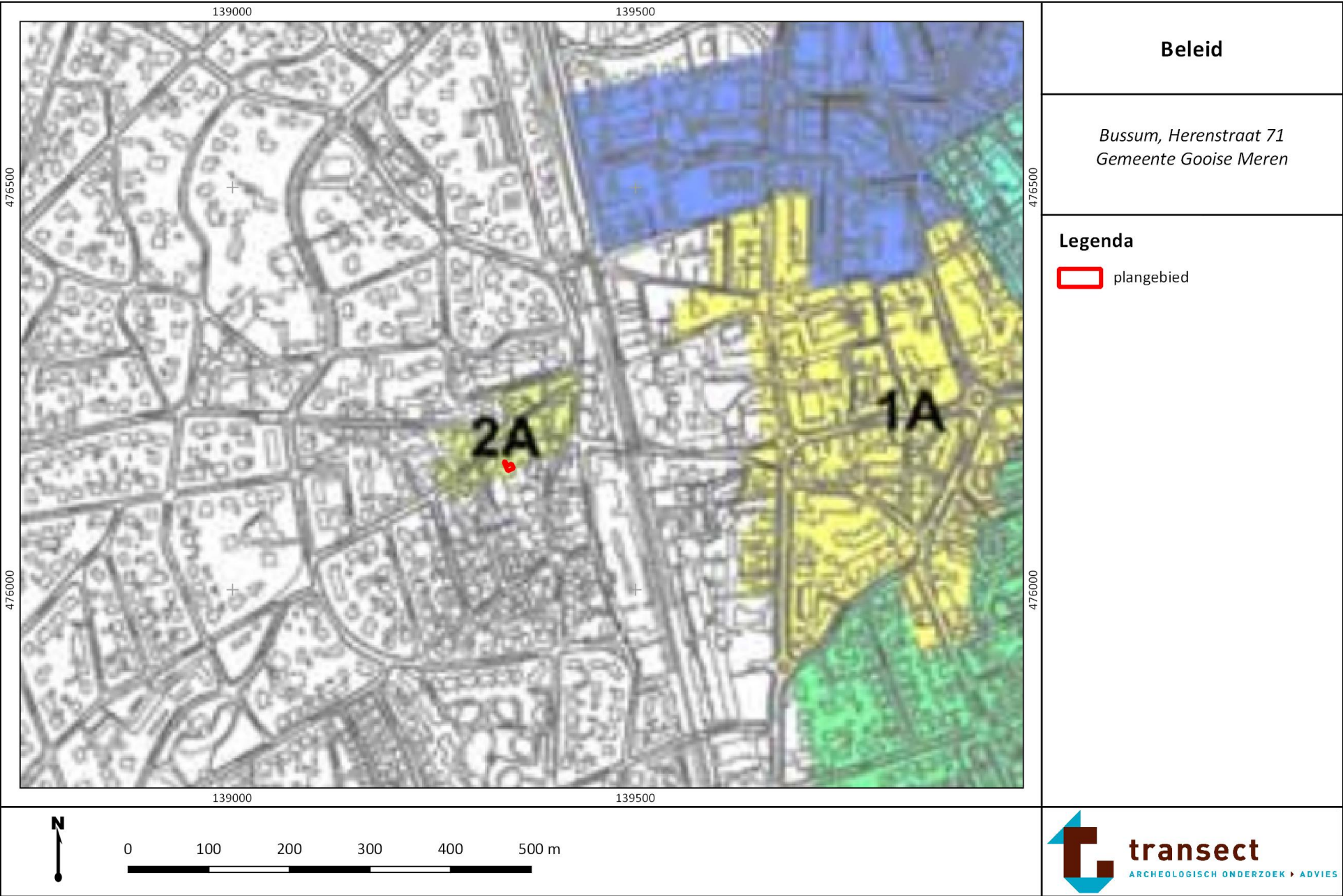
Archeologische kaarten en databestanden

- Archeologische Monumenten Kaart (AMK), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007.
- Archeologisch Informatie Systeem (Archis3), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2016.
- Beleidsnota archeologie Bussum
- www.ahn.nl
- www.ruimtelijkeplannen.nl
- www.topotijdreis.nl
- www.bodemloket.nl
- www.dinoloket.nl
- www.bodemdata.nl

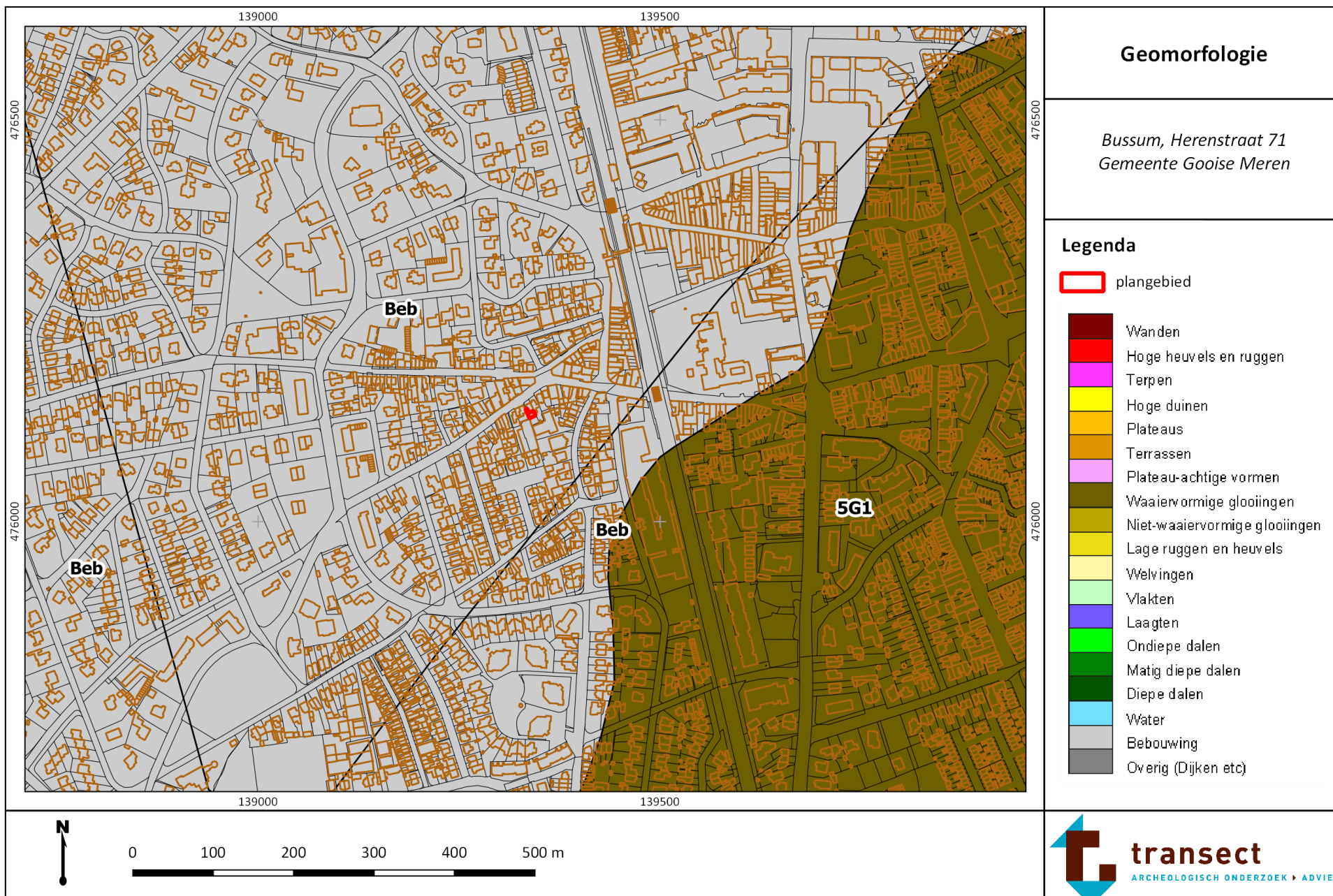
Literatuur:

- Bakker, H. de, 1966. De subgroepen van het systeem voor bodemclassificatie voor Nederland. In: Boor en Spade.
- Bakker, H. de en J. Schelling, 1989. Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus. Wageningen.
- Berendsen, H.J.A., 2000. Landschappelijk Nederland. Assen (Fysische Geografie van Nederland). 2e druk.
- Berendsen, H.J.A., 2005. De vorming van het land. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.
- Boreel, G. en J. van Kampen, 2008. Plangebied Bensdorp cacaoafabriek, te Bussum. Archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek door middel van boringen. Zuidnederlandse Archeologische Notities 141
- Mulder, E.F.J., M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff en T.E. Wong, 2003. De ondergrond van Nederland. Houten.
- Van der Zee, R.M., 2016. Herenstraat, Bussum. Een Bureauonderzoek. ADC-rapport 4066. Amersfoort

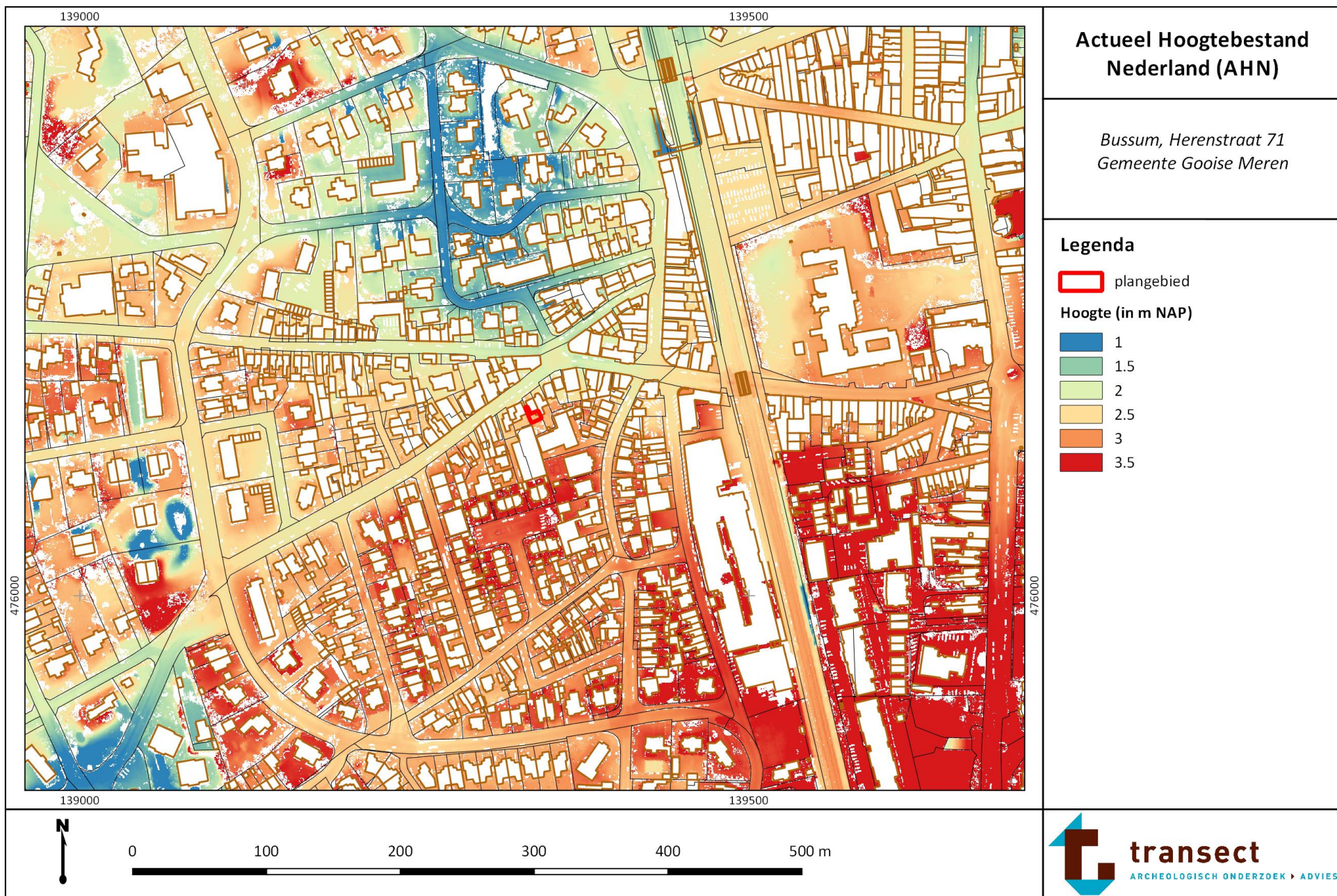
Bijlage 1: Beleidskaart van de voormalige gemeente Bussum

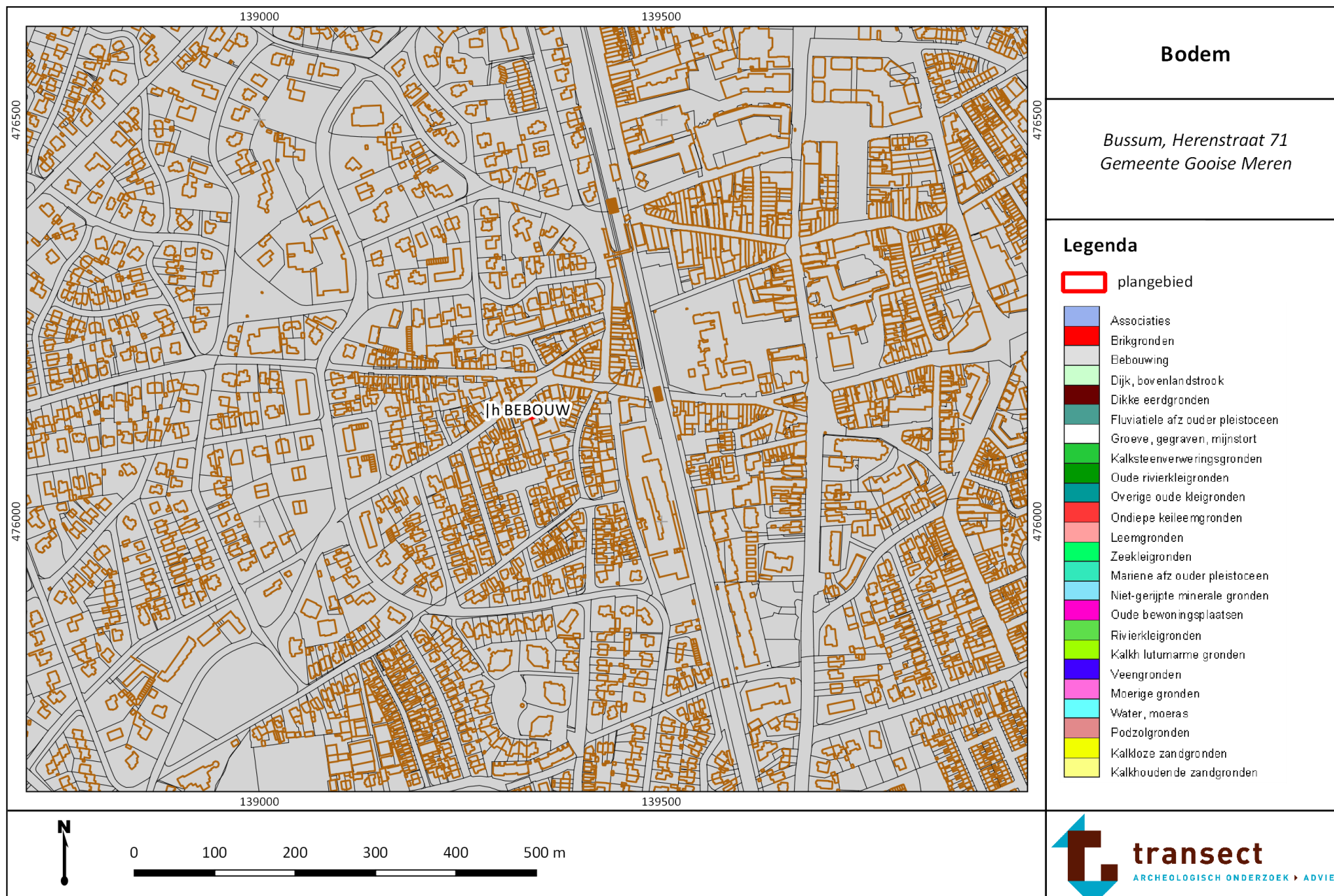
Bijlage 2: Geomorfologie

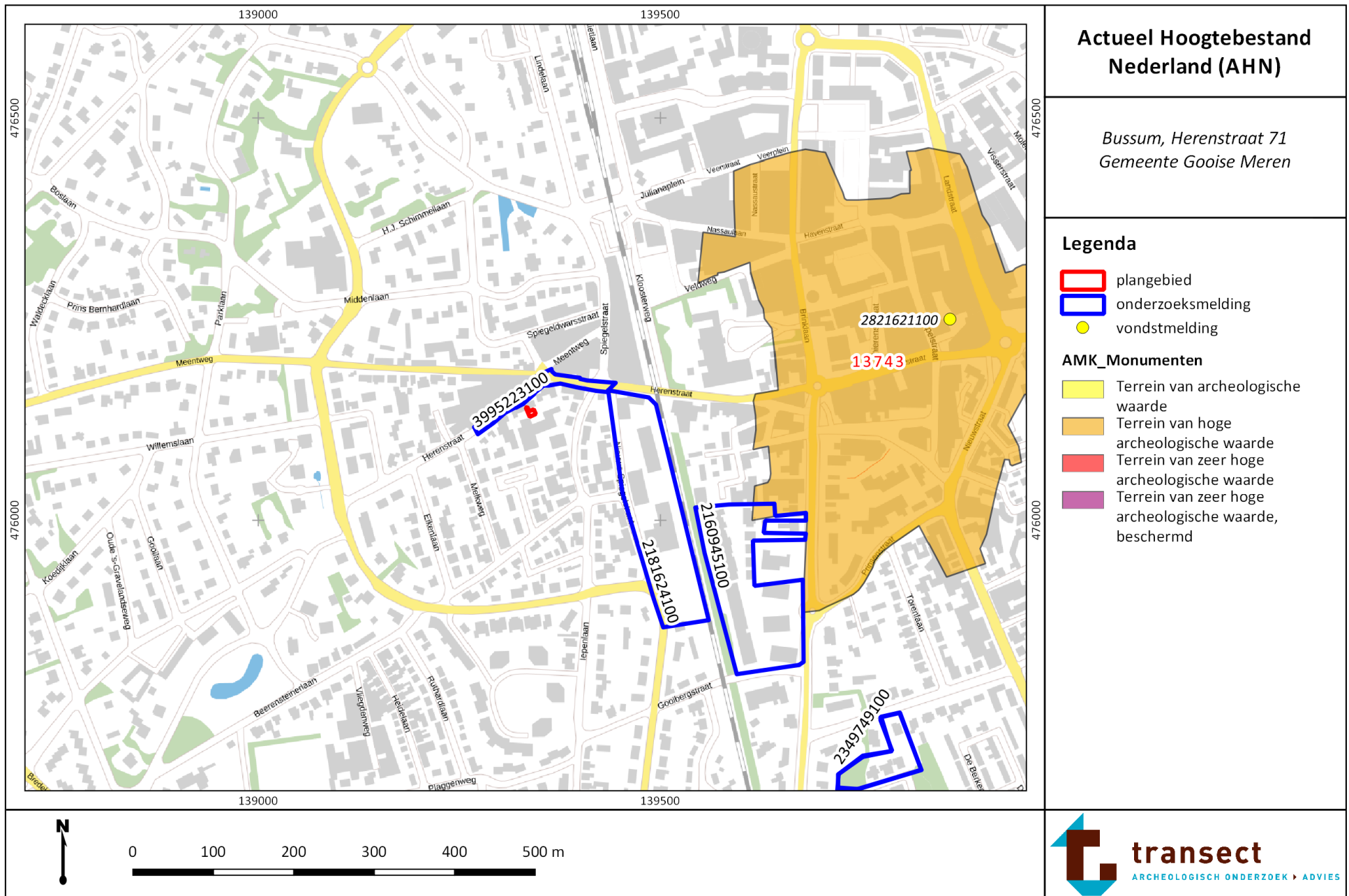
Bijlage 3: Maaiveldhoogte

Bijlage 4: Bodemkaart

Bijlage 5: Archeologie

Dit rapport is goedgekeurd door de bevoegde overheid.